

EUROPOS PARLAMENTAS

2009–2014

Plenarinio posėdžio dokumentas

A7-0453/2013

6.12.2013

PRANEŠIMAS

dėl Europos plastiko atliekų aplinkoje strategijos
(2013/2113(INI))

Aplinkos, visuomenės sveikatos ir maisto saugos komitetas

Pranešėjas: Vittorio Prodi

PR_INI

TURINYS

	Psl.
PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS	3
AIŠKINAMOJI DALIS	10
UŽIMTUMO IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETO NUOMONĖ	12
GALUTINIO BALSAVIMO KOMITETE REZULTATAI	15

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

dėl Europos plastiko atliekų aplinkoje strategijos

(2013/2113(INI))

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinamąją kai kurias direktyvas (Pagrindų direktyva dėl atliekų),
- atsižvelgdamas į 2006 m. rugsėjo 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2006/66/EB dėl baterijų ir akumuliatorių bei baterijų ir akumuliatorių atliekų ir Direktyvos 91/157/EEB panaikinimo,
- atsižvelgdamas į 1996 m. rugsėjo 16 d. Tarybos direktyvą 96/59/EB dėl polichlorintų bifenilių ir polichlorintų terfenilų šalinimo (PCB/PCT),
- atsižvelgdamas į 2000 m. rugsėjo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/53/EB dėl eksploatuoti netinkamų transporto priemonių,
- atsižvelgdamas į 1986 m. birželio 12 d. Tarybos direktyvą 86/278/EEB dėl aplinkos, ypač dirvožemio, apsaugos naudojant žemės ūkyje nuotekų dumblą,
- atsižvelgdamas į Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 94/62/EB dėl pakuočių ir pakuočių atliekų (Pakuočių direktyva),
- atsižvelgdamas į 2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1013/2006 dėl atliekų vežimo,
- atsižvelgdamas į 2011 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2011/65/EB dėl tam tikrų pavojingų medžiagų naudojimo elektros ir elektroninėje įrangoje apribojimo (Pavojingų medžiagų naudojimo apribojimo direktyva),
- atsižvelgdamas į 1999 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyvą 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų,
- atsižvelgdamas į 2000 m. gruodžio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/76/EB dėl atliekų deginimo,
- atsižvelgdamas į 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2012/19/ES dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų ((EEĮ atliekų direktyva),
- atsižvelgdamas į 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH),

- atsižvelgdamas į 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/56/EB, nustatančią Bendrijos veiksmų jūrų aplinkos politikos srityje pagrindus (Jūrų strategijos pagrindų direktyva),
 - atsižvelgdamas į savo 2011 m. rugsėjo 13 d. rezoliuciją dėl veiksmingos Europos žaliavų strategijos¹,
 - atsižvelgdamas į 2012 m. vasario 13 d. Komisijos komunikatą „Inovacijos vardan tvaraus augimo. Bioekonomika Europai“ (COM(2012) 0060),
 - atsižvelgdamas į 2011 m. sausio 26 d. Komisijos komunikatą „Strategijos „Europa 2020“ pavyzdinė iniciatyva „Tausiai išteklius naudojanti Europa“ (COM(2011) 0021), taip pat į 2012 m. gegužės 24 d. Europos Parlamento rezoliuciją dėl efektyviai išteklius naudojančios Europos²,
 - atsižvelgdamas į Komisijos komunikatą „Biologinė įvairovė – mūsų gyvybės draudimas ir gamtinis turtas. ES biologinės įvairovės strategija iki 2020 m.“ (COM(2011) 0244) ir į savo 2012 m. balandžio 20 d. rezoliuciją „Biologinė įvairovė – mūsų gyvybės draudimas ir gamtinis turtas. ES biologinės įvairovės strategija iki 2020 m.“³,
 - atsižvelgdamas į Komisijos žaliąją knygą dėl Europos plastiko atliekų aplinkoje strategijos (COM(2013) 0123),
 - atsižvelgdamas į Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą Nr. xxxx/2013 dėl bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2020 m.,
 - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 48 straipsnį,
 - atsižvelgdamas į Aplinkos, visuomenės sveikatos ir maisto saugos komiteto pranešimą ir į Užimtumo ir socialinių reikalų komiteto nuomonę (A7-0453/2013),
- A. kadangi nėra specialiai plastiko atliekoms skirtų ES teisės aktų ir kadangi plastiko atliekos priskiriamos prie bendro atliekų srauto, neatsižvelgiant į jų ypatybes; kadangi šios rūšies atliekų nebereikėtų laikyti paprastomis šiukšlėmis, o reikėtų vertinti ir kaip išteklius;
- B. kadangi plastiko medžiagos vis įvairesnės ir vis dažniau naudojamos, o tai lemia didesnius atliekų kiekius ir vis dažnesnį plastiko naudojimą kartu su kitomis medžiagomis ir junginiais; kadangi kaupiasi didžiuliai plastiko kiekiai (manoma, kad Atlanto ir Ramiajame vandenynuose plūduriuoja iš viso 80 mln. tonų plastiko), plastikas aplinkoje nesuyra šimtmečius ir žudo gyvosios gamtos išteklius jūroje, sukelia toksines reakcijas, į ekosistemas, taigi ir į maisto grandinę, išskiria endokrininę sistemą ardančias medžiagas, kancerogenus, mutagenus ar toksiškas reprodukcijai medžiagas, nanodaleles ir patvariuosius organinius teršalus; kadangi vien tik 2010 m. ES rinkai tiekta 95,5 mlrd. plastikinių maišelių, kurių dauguma – vienkartiniai, nors daug šalių yra uždraudusios arba apribojusios tokių maišelių naudojimą;

¹ OL C 51 E, 2013 2 22, p. 21.

² Priimti tekstai, P7_TA(2012)0223.

³ Priimti tekstai, P7_TA(2012)0146.

- C. kadangi tai, kad valstybės narės blogai įgyvendina ES atliekų srities teisės aktus ir užtikrina jų vykdymą, nėra atitinkamų tikslinių rodiklių ir kainų mechanizmų, yra nepakankama vidinė perdirbtų medžiagų paklausa, vykdomas neteisėtas plastiko atliekų šalinimas, neteisėtas eksportas ir netinkamas laikymas, tvarkymas ir transportavimas, daro didelę visuotinę žalą žmonių sveikatai ir aplinkai, įskaitant gyvosios gamtos išteklius jūroje, ir didina atliekų eksportą, dėl kurio ES netenka žaliavų ir darbo vietų;
- D. kadangi draudimas išmesti plastiko atliekas savaime neužtikrins pageidaujamo žaliavų iš atliekų naudojimo, jeigu surinktas plastikas bus išvežamas į deginimo įrenginius, o ne perdirbamas;
- E. kadangi būtina skirti dėmesį plastiko atliekų prevencijai ir mažinimui, skatinant gamintojus rinktis alternatyvias ir tvaresnes medžiagas, kai jie projektuoja savo gaminius;
- F. kadangi siekiant Europos konkurencingumo būtina plastiko gaminių ekologinė inovacija ir ekologinis projektavimas, nes tai padėtų pramonei lengviau prisitaikyti prie didelių išteklių kainų ir žaliavų trūkumo ir taip būtų plėtojamos bazinės didelio poveikio technologijos tvariai visuomenei;
- G. kadangi ryžtingos pastangos, padidinus perdirbimo apimtis, pereiti prie subalansuotos, efektyviai išteklius naudojančios, netoksiškos, regeneracinės (angl. *cradle-to-cradle*) žiedinės ekonomikos, pagrįstos atliekų kaip išteklių koncepcija, galėtų būti naudingos ES kuriant darbo vietas ir skatinant augimą; kadangi plastiko atliekų perdirbimo ekonominis potencialas šiuo metu daug didesnis nei 33 proc., pasiekiami plastikinių pakuočių atliekų atveju, ir 25 proc., pasiekiami visų plastiko atliekų atveju, ir kadangi didelės dalies atliekų perdirbimas gali padėti, kai trūksta žaliavų;
- H. kadangi ES plastiko pramonės sektoriuje dirba maždaug 1,6 mln. žmonių;
- I. kadangi strategija „Europa 2020“ skatinamas pažangus, tvarus ir integracinis augimas;
1. palankiai vertina Komisijos žaliąją knygą ir pripažįsta, kad reikia specialių ES teisės aktais nustatytų priemonių dėl plastiko atliekų, taip pat vienodesnio, nuoseklesnio ir griežtesnio esamų teisės aktų dėl atliekų, konkrečiai susijusių su atliekų hierarchija: prevencija, pakartotiniu naudojimu, perdirbimu ir atliekų naudojimu, įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo, ypač tose valstybėse narėse, kurios dar nepasiekė esamų tikslų ir tikslinių rodiklių;
 2. mano, kad strateginis planavimas gali būti efektyvaus atliekų tvarkymo atskaitos taškas;
 3. pabrėžia, jog siekiant, kad ES požiūris į atliekų srautus ir žiedinė ekonomika labiau derėtų, atsižvelgiant vykstantį teisės aktų tinkamumo patikrinimą ir į tai, kad apie 40 proc. plastiko atliekų sudaro pakuotės, kurių dauguma yra vienkartinės, o tik Pakuočių direktyvoje nustatytas konkretus siektinas plastiko atliekų surinkimo rodiklis, būtina skubiai persvarstyti tą direktyvą ir pasiūlyti plastiko atliekų normas, griežtesnes už gaminiams taikomas taisykles ir standartus; mano, kad to siekdama ir rengdama būsimus savo pasiūlymus Komisija turėtų atsižvelgti į tai, kad plastiko atliekos yra ne homogeninė medžiaga ir kad plastiko atliekų srautus sudaro įvairios medžiagos, priedai ir įvairių rūšių plastiko junginiai, kuriuos reikia tvarkyti skirtingais būdais; visgi pažymi, kad plastiko

pakuotės padeda išlaikyti produktų kokybę ir pailginti jų tinkamumo vartoti trukmę, tačiau jos ne visada būtinos, kad produktai būtų išsaugoti;

4. pabrėžia, kad ES teisės aktais dėl plastiko atliekų pirmiausia turėtų būti siekiama tokių atliekų mažinimo, todėl juos reikėtų persvarstyti, kad į juos būtų įtraukti:
 - konkretūs privalomi įvairių plastiko atliekų srautų (pavyzdžiui, EEJA, nebetinkamų naudoti transporto priemonių, pakuočių, žemės ūkio atliekų, statybinių atliekų ir pan.) surinkimo, rūšiavimo (galėtų būti siekiama plataus užmojo tikslų surinkti ir išrūšiuoti 80 proc. atliekų) ir perdirbimo tiksliniai rodikliai ir privalomi perdirbamumo kriterijai (paaiškinant skirtumą tarp mechaninio ar biologinio perdirbimo ir atliekų panaudojimo ar deginimo); tikslas turėtų būti iki 2020 m. pasiekimas, palaipsniui didinamas ir plataus užmojo perdirbto plastiko be pavojingų priedų, kurių nebebūtų leidžiama naudoti naujuose gaminiuose, rodiklis; kai kurioms valstybėms narėms reikės nustatyti pereinamąjį laikotarpį, kad jos galėtų pasiekti ES lygmeniu nustatytus tikslus,
 - visoje ES suderinti surinkimo, rūšiavimo ir bendrojo atliekų tvarkymo kriterijai, siekiant pagal atliekų hierarchijos principus sukurti vienodas veiklos sąlygas, įskaitant techninių, reguliavimo, administracinių ir finansinių perdirbimo kliūčių pašalinimą,
 - specialus medžiagų ženklavimas, siekiant informuoti vartotojus apie gaminių mechaninį ar biologinį perdirbamumą, ir nuorodos vartotojams, kaip gerinti rūšiavimą ir perdirbimą, taip pat
 - vienkartinio naudojimo ir trumpalaikių plastiko gaminių pakeitimo daugkartinio naudojimo ir patvaresnėmis medžiagomis kriterijai;
5. sutinka, kad plastiko atliekos turėtų būti vertinamos kaip vertingi išteklių, skatinant pakartotinį jų naudojimą, perdirbimą ir atliekų naudojimą, taip pat sudarant sąlygas susikurti tinkamai rinkos aplinkai; ragina Komisiją iki 2014 m. pateikti pasiūlymą, kad iki 2020 m. atliekos, kurias galima perdirbti ir panaudoti, nebebūtų vežamos sąvartynus, tačiau nebūtų skatinama teikti pirmenybę atliekų naudojimo energijos gamybai, o ne perdirbimo galimybėms ir būtų užtikrinama, kad visoms galimybėms būtų taikomi aplinkosaugos veiksmingumo kriterijai; mano, kad todėl, be minėtų perdirbimo tikslų, būtina imtis atitinkamų priemonių, skatinančių nedeginti perdirbamo, kompostuojamojo ir biologiškai skaidaus plastiko, siekiant optimizuoti kiekvienos rūšies plastiko gyvavimo ciklą, drauge paisant atliekų hierarchijos principų; pažymi, kad taip būtų pakeista ir netvari naudojimo tendencija, pagal kurią iki šiol pirmenybė buvo teikiama ne brangesniems perdirbtiems, o pirminiams gaminiams; pabrėžia, kad į galimybes perdirbti ir pataisyti gaminius turėtų būti atsižvelgiama dar projektavimo etape; todėl ragina Komisiją pasiūlyti su projektavimu susijusių priemonių, kurios pagerintų bendrą gaminių poveikį aplinkai, padėtų išvengti perteklinių atliekų ir paskatintų perdirbimo rinkas; mano, kad bet kokių atveju plastiko prekės turėtų būti projektuojamos taip, kad būtų kuo patvaresnės, atsižvelgiant į visą gaminio gyvavimo ciklą; pažymi, kad, rengdama naujus teisės aktus dėl plastiko atliekų, Komisija turėtų apsvarstyti, ar nereikėtų nustatyti, kad iki 2020 m. būtų nustatytas griežtesnis atliekų priėmimo į sąvartyną tikrinimas ir būtų dažniau tikrinami deginimo įrenginiai;
6. primygtinai ragina, kad plastiko atliekos būtų naudojamos energijos gamybai tik tais

atvejais, kai visos kitos galimybės išnaudotos, ir tik su sąlyga, kad bus naudojamos technologijos su tinkamomis valymo sistemomis, siekiant išvengti žalos aplinkai ir žmonių sveikatai;

7. mano, kad iki 2020 m. turi būti kuo greičiau palaipsniui iš rinkos pašalintas arba visiškai uždraustas pavojingiausias plastikas, kuris, kaip įrodyta moksliniais tyrimais, daro didžiausią žalą žmogaus sveikatai ir aplinkai (pvz., mikroplastikas ir biologiškai skaidus okso plastikas), ir plastikas, kurio sudėtyje yra sunkiųjų metalų ir kitų medžiagų, taip pat galinčių apsunkinti perdirbimo procesus, siekiant plėtoti pakartotinai naudojamų ir perdirbtų medžiagų rinką; taip pat mano, kad turėtų būti nedelsiant įgyvendintas atskiras tokių plastikų surinkimas; į tai atsižvelgdamas, mano, kad reikėtų skatinti pavojingų plastiko medžiagų ir priedų keitimą kitomis medžiagomis, įskaitant Pavojingų medžiagų naudojimo apribojimo direktyvoje nustatyto ribojamų medžiagų sąrašo plėtimą; taip pat mano, kad, kaip prašo dauguma Europos piliečių ir vartotojų⁴, vienkartinių, neperdirbamų, biologiškai neskaidžių ir nekompostuojamųjų plastikinių maišelių naudojimas turėtų būti labai sumažintas ir, jei įmanoma, palaipsniui pasiekta, kad tokie maišeliai nebebūtų naudojami, ir kad svarbu spręsti atliekų prevencijos uždavinį efektyvesniais veiksmais, siekiant išspręsti perteklinio vartojimo ir neatsakingo vienkartinių gaminių šalinimo problemą;
8. pažymi, kad pasaulyje, kuriame vis labiau stinga gamtos išteklių, įskaitant dirbamą žemę, tvarumas reiškia naudoti mažiau išteklių, o ne tik pakeisti vienus išteklius kitais; pabrėžia, kad biologiškai skaidaus, biologinio ir kompostuojamojo plastiko klausimais reikėtų priimti atitinkamas paramos priemones, bet su sąlyga, kad jų gamyba neturėtų neigiamo poveikio maistui ar gyvūnų pašarams skirtai žemės ūkio produkcijai ar aplinkai; taip pat pabrėžia, kad reikia remtis jau pripažintais Europos standartais (t. y. CEN 1342), kad būtų sudarytos sąlygos aiškiau atskirti skaidžius, biologiškai skaidžius ir kompostuojamuosius plastiko gaminius ir teikti aiškesnę informaciją apie jų savybes, perdirbamumą ir galimybes juos pakartotinai naudoti vartotojams, perdirbėjams ir atliekų tvarkymo subjektams;
9. ragina viešąjį ir privatųjį sektorius daugiau investuoti į mokslinius tyrimus ir technologijas, kuriomis siekiama sukurti tvaresnę plastiką (t. y. naudoti mažiau žaliavų, bet išlaikyti tokią pačią kokybę ir galimybes pakartotinai naudoti bei perdirbti), ir geriau integruoti įvairių tipų gamybos procesus ir perdirbimo veiklą, nebloginant medžiagų kokybės; mano, kad taip pat reikia naujų technologijų siekiant geresnio plastiko biologinio skaidymosi procesų, atliekų rūšiavimo metodų, tvarkymo ir mechaninio perdirbimo, plastiko gaminių iš vandenynų panaudojimo, ekologinio projektavimo ir pažangių pakuočių; mano, kad to siekiant, šiam svarbiam visuomenės poreikiui patenkinti būtų galima pasinaudoti programos „Horizontas 2020“ galimybėmis ir kad nauda būtų labai didelė ne tik aplinkai, bet ir piliečiams, pradedant tuo, kad būtų sukurtos naujos ekonominės veiklos rūšys (pavyzdžiui, aukštų standartų rūšiavimas, kurį atliktų žmonių darbo jėga) ir baigiant tuo, kad sumažėtų jūrą teršiančių šiukšlių ir su sveikata susijusių

⁴ Konsultacija dėl galimybių mažinti naudojamų plastiko maišelių kiekį ir galimybių gerinti Direktyvoje 94/62/EB dėl pakuočių ir pakuočių atliekų nustatytus biologinio skaidumo reikalavimus bei biologiškai skaidžių gaminių matomumą vartotojams. Duomenys: http://ec.europa.eu/environment/waste/packaging/pdf/statistics_consultation.xls

pavojų; pabrėžia, kad taip visų pirma jaunimui gali atsirasti galimybių užsiimti naujų rūšių veikla ir integruotis į darbo rinką; pažymi, kad, visiškai įgyvendinus ES atliekų tvarkymo teisės aktus, būtų sutaupoma 72 mlrd. EUR per metus, metinė ES atliekų tvarkymo ir perdirbimo sektorių apyvarta padidėtų 42 mlrd. EUR ir iki 2020 m. būtų sukurta daugiau kaip 400 000 darbo vietų; pabrėžia, kad ir kiti ES fondai galėtų svariai prisidėti prie atliekų surinkimo ir perdirbimo infrastruktūros plėtros, jeigu jie būtų nuosekliai naudojami pagal Pagrindų direktyvoje dėl atliekų nustatytos atliekų hierarchijos principus;

10. pritaria priemonėms, kuriomis skatinama perdirbti plastiką, nes tai yra geriausias būdas pasiekti aplinkos apsaugos tikslus; ragina, kad į daugiau viešųjų pirkimų konkursų, įskaitant Europos Sąjungos institucijų rengiamus konkursus, būtų įtraukiami aiškūs reikalavimai dėl plastiko atliekų perdirbimo ir pirmenybės teikimo perdirbto plastiko naudojimui, jeigu įmanoma;
11. mano, kad tiek valstybės narės, tiek Komisija privalo imtis ryžtingesnių veiksmų, kad būtų kovojama su neteisėtu plastiko atliekų eksportu ir šalinimu, įskaitant griežtesnį ES transportavimo teisės aktų įgyvendinimo užtikrinimą ir griežtesnes stebėjimo bei patikrų programas uostuose ir visuose atliekų tvarkymo įrenginiuose, tikslingai stebint įtariamus neteisėtus pervežimus ir kovojant su pakartotinai panaudojamų atliekų (daugiausia nebetinkamų naudoti transporto priemonių ir EEĮA) eksportu, ir kad jos privalo užtikrinti, jog eksportuojamos atliekos patektų tik į tuos įrenginius, kurie atitinka aplinkai saugaus tvarkymo reikalavimus, kaip nustatyta Atliekų vežimo reglamento 49 straipsnyje; pažymi, kad siekiant vykdyti neteisėto eksporto prevenciją ir labai sumažinti plastiko atliekų kiekį aplinkoje svarbu taikyti didesnės gamintojo atsakomybės principą ir svarbu vartotojų sąmoningumas; be to, mano, kad ES turėtų propaguoti suderintą požiūrį į atliekų tvarkymą visuose įmanomuose tarptautiniuose forumuose, susitarimuose ir institucijose; pabrėžia, kad ES turėtų vadovauti visuotinei iniciatyvai stebėti ir iš esmės sumažinti į jūrą išmetamų šiukšlių kiekį vandenynuose; taip pat mano, kad būtina turėti prieigą prie patikimų ir palyginamų duomenų apie atliekų srautus, jų kelius į Europą ir iš jos, jų kiekį ir tvarkymo sistemas;
12. mano, kad atliekų perdirbimo infrastruktūrų finansavimui turėtų būti teikiama pirmenybė palyginti su šalinimu sąvartynuose ir atliekų deginimu, tačiau taip pat, žinoma, turėtų būti atsižvelgiama į kiekvienos atskiros bendruomenės poreikius; ragina Europos savivaldybes ir vietos valdžios institucijas, plastiko pramonę ir perdirbimo ir atliekų tvarkymo sektorių dėti visas įmanomas pastangas, kad piliečiai ir verslo įmonės būtų motyvuojamos ir skatinamos priimti su plastiko atliekomis susietą žiedinės ekonomikos koncepciją, pradedant nuo plačių diskusijų apie planuojamą naudojimo laiką, propaguojant lengvo ir efektyvaus rūšiuojamojo surinkimo, pakartotinio naudojimo ir perdirbimo schemas ir įrengiant tinkamus plastiko atliekų surinkimo punktus, ypač pakrantėse ir pažeidžiamos aplinkos vietovėse, pradedant (teikiant pirmenybę) nuo tų vietovių, kurias valstybės narės yra paskelbusios saugomomis teritorijomis ir (arba) nacionaliniais parkais; taip pat mano, kad, susitardamos dėl bendrų standartų ir praktikos, jos galėtų daug prisidėti prie plastiko atliekų tvarkymo veiklos visoje Europoje suderinimo; ragina regioninės valdžios institucijas bendradarbiauti integruoto atliekų tvarkymo planavimo srityje, kai tai perspektyvu tiek aplinkos apsaugos, tiek finansiniu požiūriu, ir ypač skatinti steigti žemės ūkio surinkimo centrus, kuriuose būtų surenkami plastiko atliekų srautai iš žemės ūkio (pvz., šiltnamių plastikas);

13. atsižvelgdamas į tai, kad reikia didinti sąmoningumą, ragina imtis konkrečių veiksmų ir kampanijų, pvz., paskelbti Europos plastiko atliekų dieną, kurią, pavyzdžiui, už deramą piniginių atlygį piliečiai galėtų gražinti bet kokią plastiko atliekų kiekį į iš anksto nustatytus punktus, taip užtikrinant perdirbamo plastiko tiekimą ir didinant visuomenės sąmoningumą perdirbimo ir išteklių naudojimo efektyvumo klausimais; mano, kad toks renginys taip pat galėtų apimti bendruomenės valymo veiklą (pvz., paplūdimių valymą), kaip simbolinę pagalbą mažinant taršą plastiko atliekomis; ragina suderinti tokio pobūdžio renginius su kampanija „Darom“ (angl. *Let's do it*), Europos atliekų mažinimo savaite ir būsimu renginiu „Švaros diena“ (angl. *Clean up day*); palankiai vertina Komisijos bandomąjį projektą MARELITT, kuriuo siekiama iš keturių Europos regioninių jūrų pašalinti jūras teršiančias šiukšles ir sumažinti jūras teršiančio plastiko poveikį aplinkai, sveikatai, ekonomikai ir socialinei sričiai; siūlo Komisijai stiprinti savo dialogą su trečiosiomis šalimis, pvz., kurių teritoriniai vandenys yra Juodojoje jūroje, siekiant veiksmingiau spręsti jūras teršiančio plastiko problemą;
14. pabrėžia, kad prieš imantis naujų ES lygmens aplinkosaugos politikos, ekologinių inovacijų, atliekų tvarkymo ir bioekonomikos sričių iniciatyvų reikėtų atlikti patikimus poveikio vertinimus, įskaitant iniciatyvų socialines pasekmes ir jų sudaromas darbo rinkos galimybes, o ypač atsižvelgiant į darbo vietų kūrimo potencialą ir poreikį pradėti pirminį ir profesinį rengimą, kad būtų kuriamos ekologiškos darbo vietos;
15. primena, kad valstybės narės, derindamos ekonomikos ir aplinkosaugos aspektus, turėtų remti iniciatyvas, sudarančias geresnes sąlygas vystyti sektoriams, kuriuose yra daugiausia deramo darbo galimybių, ir visų pirma padedančias pereiti prie tvarios ekonomikos ir kurti tvarias, kokybiškas mažiau išteklių naudojančios ekonomikos darbo vietas pagal strategiją „Europa 2020“; ragina vietas ir regionų valdžios institucijas derinti viešųjų paslaugų nuostatas su aplinkosaugos tiksliniais rodikliais ir uždaviniais, kad per šį procesą būtų pasiekta daug tikslų ir skatinama kurti žaliąsias darbo vietas;
16. mano, kad svarbiausia nustatyti būsimus darbo rinkos poreikius ir gebėjimus, kurių reikės ateityje; pabrėžia, kad reikia parengti strategijas, kaip užtikrinti, kad darbuotojų gebėjimai atitiktų būsimus darbo rinkos poreikius; į tai atsižvelgdamas, pabrėžia, kad siekiant išspręsti problemas, kylančias dėl perėjimo prie mažiau išteklių naudojančios ekonomikos, ir norint, kad klestėtų ekologinės inovacijos ir būtų tinkamai įgyvendinami ES atliekų srities teisės aktai, reikia tinkamo lygio parengimo ir gebėjimų; rekomenduoja valstybėms narėms žiedinės ekonomikos modelį įtraukti į savo profesinio rengimo priemones; pažymi, kad rengimas gali pagerinti suvokiamą darbo perdirbimo sektoriuje statusą, padėti išlaikyti darbuotojus ir pagerinti sveikatos ir saugos praktiką; todėl primena, kad skatinant profesinį rengimą ir darbu pagrįstą mokymąsi Europos socialinis fondas gali padėti tenkinti tvarių, kokybiškų mažiau išteklių naudojančios pramonės sektorių darbo vietų paklausą pagal socialinių investicijų teisės aktų rinkinį, kurį Komisija pateikė 2013 m. vasario mėn.;
17. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai ir Komisijai.

AIŠKINAMOJI DALIS

Europos plastiko pramonė per metus pasiekia apie 300 mlrd. EUR apyvartą, joje dirba 1,54 mln. žmonių, tačiau su šios pramonės atliekomis susiję duomenys vis dar nėra konsoliduoti ir įvairuoja nuo 25 mln. t atliekų 2008 m. Europos Komisijos duomenimis iki 13 mln. t 2010 m. Europos aplinkos agentūros duomenimis. Neturint patikimų ir palyginamų duomenų apie plastiko gamybą, surinkimą, rūšiavimą, perdirbimą, panaudojimą energijos gamybai ir šalinimą, sudėtinga suformuoti tikslingą ir veiksmingą politiką, ypač veiksmus, nukreiptus prieš neteisėtus atliekų srautus. Akivaizdu, kad plastiko poveikis aplinkai vis dar yra nepakankamai įvertintas.

Atliekant atliekų srautus reglamentuojančių direktyvų tinkamumo patikrinimą, šioje žaliwoje knygoje pasinaudota laiku atsiradusia proga siekti visapusio ir plataus užmojo teisės aktų suderinimo. Todėl pirmasis žingsnis turėtų būti specialių ES teisės aktų dėl plastiko atliekų, kuriuose būtų numatyti ir susiję tiksliniai rodikliai, ir griežtas esamų taisyklių įgyvendinimas, sukūrimas.

Žinant, kad apie 40 proc. atliekų susidaro iš pakuočių, tikslinga mūsų vertinimą pradėti būtent nuo to. Plastiko atliekų klausimu nėra nustatyta jokių tikslinių rodiklių, išskyrus nuo 1994 m. nekeistą Pakuočių ir pakuočių atliekų direktyvą, kurioje nustatyta, kad turi būti surinkta 22,5 proc. plastiko. Laikas pritaikyti normas prie naujų gamybos realijų ir suderinti jas su kitomis sektoriaus prievolėmis aplinkai, laikantis pagrindų direktyvoje dėl atliekų nustatytos hierarchijos. Jei Pakuočių ir pakuočių atliekų direktyvos nepertvarkysime atskirdami prekybos, pramonės ir konkurencijos standartus ir normas nuo aplinkosaugos prievolių, nesugebėsime išspręsti 40 proc. problemos. Persvarstant minėtą direktyvą reikėtų įtraukti ekologinio projektavimo taisyklės, kurios sudarytų sąlygas surinkti ir rūšiuoti atliekas veiksmingam jų perdirbimui, naudojant naujas technologijas (pvz., infraraudonąją ir specialų ženklimą), ir perdirbamas medžiagas. Tai būtų taip pat galimybė Europos pramonei nusistatyti standartus ir sykiu išsaugoti ar netgi padidinti savo konkurencingumą pasaulyje.

Taip pat pramonė turi dėti daugiau pastangų dėl informacijos skaidrumo, kad būtų aiškiai apibrėžtos į rinką pateikiamų gaminių savybės: kad būtų lengviau rūšiuoti, vartotojai turi žinoti, ar jų perkamas plastikas yra perdirbamas, kompostuojamasis, biologiškai skaidus arba panaudojamas. Tokio pobūdžio inovacija būtų ne tik naudinga aplinkai, bet ir paskatintų mokslinius tyrimus ir plėtrą bei prisidėtų prie darbo vietų kūrimo. Taip būtų įgyvendinama atliekų hierarchija, o perdirbimas atsidurtų po pakartotinio plastiko panaudojimo, bet prieš energijos gamybą deginant plastiką. Bendrai laikomasi nuomonės, kad, kalbant apie plastiko atliekų tvarkymą, sąvartynai neturėtų būti net svarstomi kaip perspektyvi galimybė, ir tikimasi, kad bus nustatyta galutinė jų uždraudimo data (atsižvelgdami į tai, kad tam tikrose valstybėse narėse dar yra problemų dėl plačiai paplitusio atskiro atliekų surinkimo ir nėra kitų galimybių, siūlome 2020 m. datą).

Plastikas yra per daug vertingi išteklių, kad jį būtų galima vežti į sąvartynus arba tiesiog sudeginti. Jei norime užtikrinti Europos pavyzdinės iniciatyvos dėl efektyvaus išteklių naudojimo nuoseklumą ir plastikui pritaikyti žiedinės ekonomikos koncepciją, reikia nutraukti mūsų paramą tai veiklai, kurioje pirmenybė teikiama netvariam naudojimui, pvz., vežimui į sąvartynus arba perdirbamo plastiko deginimui.

Ypač svarbu aiškiai apibrėžti, kas yra atliekų panaudojimas, ir išsklaidyti mitą, kad tai yra tas pats, kas perdirbimas (ypač, jei kalbėdami apie panaudojimą turime omenyje energijos gamybą deginant plastiką). Turėtų būti ne renkamosi iš šių dviejų galimybių, bet laikomasi tiesinės linijos, pagal kurią visų pirma būtų skatinama mažinti atliekų kiekį, tada naudoti pakartotinai ir galiausiai perdirbti. Kaip galime pasiekti, kad perdirbtas plastikas būtų patrauklesnis, žinodami, jog faktinės rinkos kainos yra per didelės, kad būtų galima geriau integruoti pakartotinai naudojamą plastiką į naujo plastiko gamybos procesus? Kodėl perdirbtas plastikas yra brangesnis už naujai pagamintą? Ar nereikėtų skatinti perdirbimo veiklos, užuot skatinus deginimą (kaip daroma iki šiol), kad deginti perdirbamą ir biologiškai skaidų plastiką pasidarytų brangu ir nemadinga? Gerai panagrinėjus, su šia problema susiduriame vis dažniau; ką Europa nori daryti su savo atliekų deginimu, kuris palaikomas tiesioginėmis ir netiesioginėmis subsidijomis, kad būtų tenkinamas perteklinis pajėgumas? Atėjo laikas vietoj to tiesiogiai arba netiesiogiai paremti perdirbimo gamyklas. Turime pateikti rinkai daugiau perdirbtų medžiagų, kad sumažintume jų vieneto gamybos kainą ir jos taptų perspektyvesne esamos sistemos sudedamąja dalimi, kartu sukuriant daugiau aplinkai palankių darbo vietų.

To siekiant, dėl tikslo iki 2020 m. pasiekti 75 proc. perdirbto plastiko tikslinius rodiklius, taikyti privalomus perdirbamumo kriterijus ir specialų rūšiavimą palengvinantį ženklinimą prasidės diskusija ir bus paskatintas pažangesnių ir veiksmingesnių atliekų srauto tvarkymo sistemų diegimas. Šis procesas ir toliau bus skatinamas (taip pat užtikrinant, kad būtų pasiekti rodikliai) finansuojant mokslinius tyrimus ir plėtrą geresnio perdirbimo, surinkimo ir rūšiavimo metodų, taip pat pažangiųjų medžiagų srityje, ypač dėl galimybės jas pačias pakartotinai panaudoti ir dėl jų patvarumo.

Šio modelio neatitinkančių rūšių plastiką, patį pavojingiausią aplinkai ir žmogaus sveikatai, ir plastiką, neatitinkantį Efektyvaus išteklių naudojimo veiksmų plano, pvz., biologiškai skaidų okso plastiką, mikroplastiką arba vienkartinio naudojimo plastiką, reikia palaipsniui pašalinti iš rinkos arba visiškai uždrausti.

Dar vienas svarbus žingsnis yra užtikrinti kolektyvinį piliečių, gamintojų ir valstybės administracijos bei profesinių asociacijų įsipareigojimą. Į tai atsižvelgiant, taip pat svarbu didinti visuomenės sąmoningumą per visuomenės informavimo kampanijas, pvz., per Europos plastiko atliekų dieną. Didžiausias pastangas čia turi dėti vietos valdžios institucijos: jos yra atsakingos už visų su plastiko atliekų (ne tik buitinių, bet ir pramonės bei pavojingų atliekų, taip pat ne mažiau svarbių atliekų iš pakrantės ir jūrų įrenginių) išmetimu susijusių operacijų organizavimą.

Jūrą teršiančios šiukšlės yra didelė problema, kurios tik kampanija išspręsti nepavyks. Savanoriški veiksmai bus nepaprastai svarbūs didinant visuomenės sąmoningumą ir skatinant kitokį, atsakingą požiūrį į tai, kaip mes elgiamės su savo jūromis, kaip palaikome biologinę įvairovę ir saugome svarbų mūsų maisto šaltinį.

Problema iš dalies susijusi su tarptautiniu eismu ir silpnu Bazelio konvencijos įgyvendinimu: šiuo aspektu reikalingi ryžtingesni ES ir valstybių vyriausybių įsipareigojimai. Iš pradžių galime užtikrinti griežtesnę srautų kontrolę ir aiškesnes taisykles mūsų tarptautiniuose susitarimuose, netgi tuose, kurie akivaizdžiai nėra susiję, pvz., dėl technologijų bendrinimo arba švietimo: turime labiau remti mūsų aplinkai saugias medžiagas, procesus ir projektus,

kad Europos standartai būtų priimti visame pasaulyje.

18.10.2013

UŽIMTUMO IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETO NUOMONĖ

pateikta Aplinkos, visuomenės sveikatos ir maisto saugos komitetui

dėl Europos plastiko atliekų aplinkoje strategijos
(2013/2113(INI))

Nuomonės referentė: Jean Lambert

PASIŪLYMAI

Užimtumo ir socialinių reikalų komitetas ragina atsakingą Aplinkos, visuomenės sveikatos ir maisto saugos komitetą į savo pasiūlymą dėl rezoliucijos įtraukti šiuos pasiūlymus:

1. kadangi strategija „Europa 2020“ skatinamas pažangus, tvarus ir integracinis augimas;
2. kadangi ES plastiko pramonės sektoriuje dirba maždaug 1,6 mln. žmonių;
3. kadangi ES plastiko perdirbimo pramonės sektoriuje galėtų būti sukurta maždaug 162 000 darbo vietų, jeigu iki 2020 m. perdirbimo rodiklis padidėtų iki 70 proc.;
4. pabrėžia, kad prieš imantis ES lygmens naujų aplinkosaugos politikos, ekologinių inovacijų, atliekų tvarkymo ir bioekonomikos iniciatyvų reikėtų atlikti patikimus poveikio vertinimus, įskaitant iniciatyvų socialines pasekmes ir jų sudaromas darbo rinkos galimybes, o ypač atsižvelgiant į darbo vietų kūrimo potencialą ir poreikį pradėti pirminį ir profesinį rengimą, kad būtų kuriamos ekologiškos darbo vietos;
5. primena, kad valstybės narės, derindamos ekonomikos ir aplinkosaugos aspektus, turėtų remti iniciatyvas, sudarančias geresnes sąlygas vystyti sektoriams, kuriuose yra daugiausia deramo darbo galimybių, ir visų pirma padedančias pereiti prie tvarios ekonomikos ir kurti tvarias, kokybiškas mažiau išteklių naudojančios ekonomikos darbo vietas pagal strategiją „Europa 2020“; ragina vietas ir regionų valdžios institucijas derinti viešųjų paslaugų nuostatas su aplinkosaugos tiksliniais rodikliais ir uždaviniais, kad per šį procesą būtų pasiekta daug tikslų ir skatinama kurti ekologiškas darbo vietas;
6. pabrėžia, kad Atliekų pagrindų direktyvoje, Pakuočių direktyvoje ir EEĪA direktyvoje nustatyti tikslai turi papildomą poveikį – sukuria naujų darbo vietų galimybes įvairiuose ekonomikos sektoriuose, todėl reikėtų palaikyti atitinkamiems sektoriams palankias

sąlygas, kad jie galėtų išnaudoti visas savo darbo vietų kūrimo galimybes; pabrėžia, kad taip visų pirma jaunimui atsiranda galimybių per naujas veiklos sritis integruotis į darbo rinką; pažymi, kad, visiškai įgyvendinus ES atliekų tvarkymo teisės aktus, būtų sutaupoma 72 mlrd. EUR per metus, metinė ES atliekų tvarkymo ir perdirbimo sektorių apyvarta padidėtų 42 mlrd. EUR ir iki 2020 m. būtų sukurta daugiau nei 400 000 darbo vietų;

7. pabrėžia žiedinės ekonomikos modelio potencialą – tai yra atkuriamasis modelis, kuris gali daryti poveikį visiems sektoriams ir skatinti kurti darbo vietas, nes taikant šį modelį augimą galima atsieti nuo išteklių eikvojimo; pabrėžia, kad žiedinė ekonomika visiškai keičia mūsų supratimą apie produktus ir kad reikės naujų darbo vietų visais produkto gyvavimo etapais – nuo ekologinio projektavimo, remonto ir perpakavimo iki perdirbimo;
8. pažymi, kad Europoje taikomų griežtų elektros prietaisų perdirbimo taisyklių pasekmė dažnai būna ta, kad didelė dalis elektros įrangos atliekų perdirbama Vakarų Afrikoje tokiomis sąlygomis, kurios ypač kenkia žmonėms ir gamtai; ragina ES vykdyti griežtesnę kontrolę, kad ateityje būtų užkirstas kelias tokiai praktikai; mano, kad tokiose šalyse, kaip Kinija ir Malaizija, aplinkos teisės aktų, susijusių su neišplauto, suvartoto plastiko importu, pakeitimai galėtų suteikti svarbų postūmį daugiau investuoti į atliekų panaudojimą ir perdirbimą ES ir sukurti papildomų darbo vietų;
9. primena, kad geresnis ES teisės aktų dėl atliekų įgyvendinimas prisidėtų prie ekonominio vystymosi, taigi ir darbo vietų kūrimo; pabrėžia, kad perdirbimo ir pakartotinio panaudojimo sektoriai (abiems sektoriams reikia daug darbo jėgos) gali būti svarbiais darbo vietų šaltiniais ir tinkamiausiais atvejais persvarstytoje ES atliekų sistemoje jiems turėtų būti skiriama pirmenybė;
10. tačiau pabrėžia, kad įsidarbinimo perdirbimo sektoriuje galimybės neturėtų pakenkti pastangoms sumažinti išteklių naudojimo intensyvumą ir visų pirma priklausomybę, nes šis uždavinys taip pat sudaro naujų užimtumo galimybių;
11. primena, kad plastiko gamyboje pradėtos taikyti inovacijos (ypač nanotechnologijų srityje) ir jų poveikis plastiko atliekų tvarkymui kelia naujus iššūkius sveikatai ir saugai darbe, ir ragina Komisiją atitinkamai reaguoti į šiuos pavojus, kai ji imsis veiksmų dėl plastiko atliekų ateityje, ir nustatyti tinkamus europinius darbo saugos ir sveikatos apsaugos standartus visiems susijusiems asmenims – darbuotojams, paslaugų teikėjams ir savarankiškai dirbantiems asmenims;
12. mano, kad svarbiausia nustatyti būsimus darbo rinkos poreikius ir gebėjimus, kurių reikės ateityje; pabrėžia, kad reikia parengti strategijas, kaip užtikrinti, kad darbuotojų gebėjimai atitiktų būsimus darbo rinkos poreikius; pabrėžia, kad siekiant išspręsti problemas, kylančias dėl perėjimo prie mažiau išteklių naudojančios ekonomikos, ir norint, kad klestėtų ekologinės inovacijos ir būtų tinkamai įgyvendinami ES atliekų srities teisės aktai, reikia tinkamo parengimo ir gebėjimų; rekomenduoja valstybėms narėms žiedinės ekonomikos modelį įtraukti į savo profesinio rengimo priemones; pažymi, kad rengimas gali pagerinti suvokiamą darbo perdirbimo sektoriuje statusą, padėti išlaikyti darbuotojus ir pagerinti sveikatos ir saugos praktiką; todėl primena, kad skatinant profesinį rengimą ir darbu pagrįstą mokymąsi Europos socialinis fondas turėtų padėti tenkinti tvarių, kokybiškų mažiau išteklių naudojančios ekonomikos darbo vietų paklausą pagal socialinių

investicijų teisės aktų rinkinį, kurį Komisija pateikė 2013 m. vasario mėn.

GALUTINIO BALSAVIMO KOMITETE REZULTATAI

Priėmimo data	17.10.2013
Galutinio balsavimo rezultatai	+ : 33 - : 2 0 : 0
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę nariai	Edit Bauer, Heinz K. Becker, Jean-Luc Bennahmias, Phil Bennion, Vilija Blinkevičiūtė, Philippe Boulland, Alejandro Cercas, Ole Christensen, Minodora Cliveti, Marije Cornelissen, Emer Costello, Frédéric Daerden, Richard Falbr, Thomas Händel, Stephen Hughes, Danuta Jazłowiecka, Patrick Le Hyaric, Olle Ludvigsson, Thomas Mann, Csaba Óry, Sylvana Rapti, Licia Ronzulli, Elisabeth Schroedter, Nicole Sinclair, Jutta Steinruck, Andrea Zanoni, Inês Cristina Zuber
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavęs (-ę) pavaduojantis (-ys) narys (-iai)	Georges Bach, Sergio Gutiérrez Prieto, Anthea McIntyre, Csaba Sógor, Tatjana Ždanoka
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavęs (-ę) pavaduojantis (-ys) narys (-iai) (187 straipsnio 2 dalis)	Eric Andrieu, Pilar Ayuso, Eduard-Raul Hellvig

GALUTINIO BALSAVIMO KOMITETE REZULTATAI

Priėmimo data	28.11.2013
Galutinio balsavimo rezultatai	+: 60 -: 1 0: 0
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę nariai	Elena Oana Antonescu, Pilar Ayuso, Paolo Bartolozzi, Sandrine Bélier, Sergio Berlato, Lajos Bokros, Franco Bonanini, Biljana Borzan, Yves Cochet, Spyros Danellis, Chris Davies, Esther de Lange, Bas Eickhout, Edite Estrela, Jill Evans, Karl-Heinz Florenz, Elisabetta Gardini, Gerben-Jan Gerbrandy, Matthias Groote, Françoise Grossetête, Satu Hassi, Jolanta Emilia Hibner, Dan Jørgensen, Martin Kastler, Holger Kraemer, Corinne Lepage, Kartika Tamara Liotard, Linda McAvan, Miroslav Ouzký, Gilles Pargneaux, Andrés Perelló Rodríguez, Pavel Poc, Frédérique Ries, Anna Rosbach, Oreste Rossi, Dagmar Roth-Behrendt, Carl Schlyter, Theodoros Skylakakis, Bogusław Sonik, Claudiu Ciprian Tănăsescu, Salvatore Tatarella, Thomas Ulmer, Glenis Willmott, Sabine Wils, Marina Yannakoudakis
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavęs (-ę) pavaduojantis (-ys) narys (-iai)	Erik Bánki, Gaston Franco, Julie Girling, Eduard-Raul Hellvig, Georgios Koumoutsakos, Marusya Lyubcheva, Judith A. Merkies, Miroslav Mikolášik, James Nicholson, Alojz Peterle, Vittorio Prodi, Marita Ulvskog, Vladimir Urutchev, Anna Záborská, Andrea Zannoni
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavęs (-ę) pavaduojantis (-ys) narys (-iai) (187 straipsnio 2 dalis)	Kārlis Šadurskis